

KDD KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENTET
Postboks 8112 DEP

0032 OSLO

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.: 23/00258-95	29.09.2023
	Ark.: 008	

Hørings svar - NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet

Kartverket viser til høringsbrev av 24.04.2023. Høringen gjelder NOU 2023: 9 Generalistkommunesystemet - likt ansvar – ulike forutsetninger.

Kartverket sikrer posisjon, kart- og eiendomsdata for Norge. For at hele landet skal få tilgang til disse dataene, utvikler, forvalter og drifter Kartverket nasjonale digitale fellesløsninger. Disse fellesløsningene er grunnmuren i den nasjonale geografiske infrastrukturen og inneholder detaljerte kartdata (SFKB), høydedata, dybdedata, flybilder, eiendomsdata og delingsplattform for geografiske data.

Denne informasjonen danner grunnlag for en rekke kommunale forvaltningsoppgaver, som planarbeid, arbeid med eiendommer, bygninger og adresser (matrikkel), byggesak, arealforvaltning mm.

Kartverket er også nasjonal geodatakoordinator. En viktig del av dette arbeidet er rettet mot kommunene. Kartverket har ti regionale kontorer som koordinerer geodatasamarbeidet i fylkene, legger til rette for at kommunene og lokale samarbeidsparter leverer og tar i bruk data og tjenester, og bistår kommunene knyttet til etablering og vedlikehold av detaljerte kartdata oppfølging og veiledning knyttet til det offentlige kartgrunlaget bistand i forhold til etablering av digitale planregistre

Kartverket er sentral matrikkelmyndighet og har som oppgave å godkjenne og autorisere kommunalt ansatte som skal utføre matrikkeloppgaver. Vi veileder kommunene og fører også tilsyn med kommunen som lokalmatrikkelmyndighet og matrikkelfører. Gjennom tilsyn har omtrent 65% av kommunene fått avvik for mangelfull matrikkelføring av bygningsopplysninger og mange kommuner får avvik innenfor dokumentasjonskravene for oppmålingsforretninger. Dette er omtalt i Prop.148 L (2016-2017).

Kartverkets erfaring bekrefter at det er svært krevende for kommunene å få til full lovoppgyldelse på plan-, matrikkel- og byggesaksområdet.

Generelt om lovoppfyllelse

Kartverket ønsker å understreke at det er viktig at kommunene oppfyller sine lovpålagte forpliktelser.

I Norge stoler innbyggerne på at lover og regler blir fulgt, og har tillit til staten og offentlig sektor. Denne tilliten er selve grunnlaget for det velfungerende norske samfunnet. NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet - Likt ansvar – Ulike forutsetninger, påpeker at lovoppfyllelsen på planområdet er svak i mange norske kommuner, og at situasjonen er ventet å bli verre på sikt. Ingen kommuner har full lovoppfyllelse, men lovoppfyllelse er svakest i små og usentrale kommuner.

Kommunalt planarbeid danner grunnlag for hvordan kommunen disponerer sine arealer; hvor utbygging skal skje, hvor og hvordan infrastruktur etableres, hvordan klimakrav ivaretas, hvilke sikringstiltak som iverksettes, osv. Dersom en kommune unnlater å utarbeide kommunale planer eller behandler planforslag på feil grunnlag, kan det få alvorlige konsekvenser for innbyggerne. Klimaendringene forventes å øke hyppigheten på ekstremværhendelser som "Hans", noe som gir et økende behov for bedre planlegging. Dersom samfunnet ikke rustes til å stå imot ekstremværhendelser gjennom godt kommunalt planarbeid kan dette redusere innbyggernes tillit til offentlig forvaltning.

Kommunene har som en del av sin myndighetsutøvelse å føre i Norges offisielle eiendomsregister, matrikkelen. Registeret inneholder informasjon om eiendomsgrenser, areal, bygninger, boliger og adresser. Kartverket ser det som alvorlig at kommunene, jf. ovenfor, har lav lovoppfyllelse på matrikelområdet. Matrikkelen inneholder opplysninger om den enkelte eiendom, opplysninger som er nødvendig for planlegging, utbygging, bruk og forvaltning av fast eiendom. Denne informasjonen gjenbrukes også til andre formål, herunder saksbehandling, skatting, tilskuddsordninger, eiendomshandel, arv & skifteoppgjør, beredskap og offentlig statistikk. Feil i matrikkelen medfører at vedtak som gjelder rettigheter og plikter knyttet til fast eiendom fattes på feil grunnlag og dermed gir et uriktig resultat. Konsekvensene av at kommunene ikke oppfyller lovkrav som for eksempel å ajourføre et register som matrikkelen, medfører feil og forsinkelser i annen saksbehandling. Videre blir dette et hinder for digitalisering og automatisering for bedre innbyggertjenester. Den samme negative spiralen ser vi for planarbeidet.

Kartverkets kommentarer til utvalgets anbefalinger

Anbefaling 1: Større kommuner – ingen kommentar

Anbefaling 2: Utvalget mener det bør føres en aktiv politikk for interkommunalt samarbeid.

Kartverket har, basert på sine erfaringer, tro på samarbeid for å skape større fagmiljøer som tiltak for å øke lovoppfyllelse, uavhengig av om dette skjer i form av større kommuner eller interkommunalt/regionalt samarbeid. Kartverket har god erfaring med store interkommunale samarbeid på geodata- og planområdet, og har blant annet lang og positiv erfaring med regionalt samarbeid på dette feltet i Innlandet fylke.

Samtlige kommuner i Innlandet er med i interkommunale geodatasamarbeid. Det er i alt 9 slike samarbeid, med 2-12 kommuner per region. Samarbeidene oppsto tidlig på 2000-tallet. Digitale kartinnsynsløsninger kom da på markedet, men de fleste kommuner i Innlandet manglet ressurser til å kunne anskaffe og drifte slike løsninger på egenhånd. Fylkeskartkontoret for den gang Hedmark og Oppland fylker var pådriver, sammen med Fylkesmannen (Statsforvalter) for opprettelse av interkommunale samarbeid med aktivt innsalg mot politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Kommunene erkjente også den gang at samarbeid ville medvirke til:

- I større grad oppfylle lovpålagte og avtalefesta oppgaver.
- Mindre sårbarhet for tilgang på ressurser/fagkompetanse.
- Bedre mulighet til å følge med på teknologisk utvikling og gi bedre nytteverdi av gjennomførte investeringer.
- Økt bruk av geodata og bedre tjenester til forvaltningen og publikum.

Forpliktende avtalefestet samarbeid, politisk forankret, med likeverdige parter har vært nøkkelen for vellykket etablering av samarbeidene og at de har utviklet seg positivt fram til i dag. De fleste samarbeidene har en koordineringsgruppe eller styre på enhetsledernivå hvor også Fylkeskartsjefen deltar.

I tillegg til drift og utvikling av felles tekniske løsninger har de interkommunale samarbeidene en viktig rolle i erfaringsutveksling og kompetanseutvikling/-deling. Det er opprettet faggrupper innenfor de ulike fagområdene, som oppmåling, matrikkel/byggesak, plan, vegforvaltning, landbruk og GIS (Geografiske Informasjons Systemer). Fylkeskartkontoret bistår inn i disse faggruppene ved behov.

De fleste samarbeidene har en eller flere dedikerte fellesressurser for koordinering og faglig assistanse. Dette er gjerne personer med høy kart- og geodatakompetanse. Det er lagt opp til at arbeidet og bruken i størst mulig grad skal skje av saksbehandlere i den enkelte kommune. Fellesressursene bistår og tilrettelegger for at dette er mulig, og utvikler i tillegg nye analyser og tjenester som øker bruken og nytten av geodataene. Innad i noen av samarbeidene har enkelte kommuner inngått avtaler om felles oppgaveløsning, for eksempel Lom og Skjåk som har felles kontor for plan, miljø og byggesak. Lom og Skjåk er to av seks kommuner i geodatasamarbeidet i Nord-Gudbrandsdal.

Som nevnt har Fylkeskartkontoret i Innlandet en sentral rolle i de interkommunale samarbeidene. Det er viktig i vår utøvelse av rollen som geodatakoordinator i fylket. Det har også muliggjort vellykket gjennomføring av nasjonale satsinger, på tross av det store antallet kommuner med små ressurser:

- Plansatsing – digital flyt av alle plandata fra kommunene til regionale høringsparter
- Adressering – innføring av vegadresser
- Innføring av sentral lagring av detaljerte kartdata (SFKB)
- Teknisk gjennomføring av kommune- og regionreform
- Overgang til nye standarder og geodetiske grunnlag

Anbefaling 3: Redusert statlig detaljstyring – ingen kommentar

Anbefaling 4: Utvalget anbefaler at staten bør ta en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at alle kommuner skal kunne ivareta sine oppgaver. (Utvalget mener mange kommuner særlig bør samarbeide mer på planområdet, for eksempel gjennom etablering av interkommunale plankontor.)

- a) En slik tilrettelegging kan blant annet være å bistå kommunene med kunnskap og kompetanse gjennom å tilrettelegge data og kunnskapsgrunnlag som er enkelt tilgjengelig, og samarbeide med kommunene om tiltak for å nå felles mål, som for eksempel nasjonal digital infrastruktur.

- b) *Utvalget mener kommunenes ulike behov og ulike forutsetninger må identifiseres og hensyntas bedre i styring av kommunene. Det gjelder både i utredning av og utforming av nye lov- og forskriftskrav, og i annen styring, veiledning, dialog og samarbeid.*

Kartverket støtter anbefalingen om at staten bør ta en mer aktiv rolle som tilrettelegger for at kommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Det er spesielt to initiativ Kartverket vil fremheve her:

1. Samarbeid om tilrettelegging av nasjonal digital infrastruktur og kunnskapsgrunnlag for økt lovoppfyllelse innen geodata-/planområdet
2. Tilrettelegge for at kommunene kan ivareta sine oppgaver innenfor geodataområdet (inkl. planområdet) gjennom regionale samarbeid

Samarbeid om tilrettelegging av nasjonal digital infrastruktur for økt lovoppfyllelse

Geografisk informasjon (geodata) danner grunnlag for utarbeidelse av kommunale planer. Undersøkelser viser at dagens fellesløsninger for geodata ikke er godt nok tilrettelagt for kommunale arbeidsprosesser¹. Det krever i dag høy kompetanse å bruke data fra fellesløsningene. Dette gjør at fellesløsningene på sett og vis bidrar til at kommuner med mindre ressurser og tilgang på kompetanse får lavere lovoppfyllelse enn de kunne hatt dersom fellesløsningene var bedre tilrettelagt. Det foreligger få felles føringer for kommunene, som igjen fører til at det er stor variasjon i hvordan dataene forvaltes. Temadata forvaltes separat, uten at de ses i kontekst av hverandre. Like tema forvaltes ulikt av kommunene. Dette gjør oppgaven vanskelig for hver enkelt kommune, samtidig som det blir komplisert å samarbeide på tvers av kommunegrensene.

Omforent og lik praksis og grensesnitt for å forvalte data i nasjonale fellesløsninger forenkler gjenbruk og gjør at kommunene enklere kan se, identifisere og samarbeide om tjenester på tvers. En slik praksis vil være mer kostnadseffektivt, samt gi mulighet for å samordne anskaffelses- og utviklingsprosesser og øke digital kompetanse.

Kartverket mener at fellesløsningene kan tilpasses for eksempel ved hjelp av kunstig intelligens slik at det blir enklere for kommunene å oppnå lovoppfyllelse på blant annet planområdet. Dette forutsetter at kommunene samles om å utnytte det kunnskapsgrunnlaget som gjøres tilgjengelig via de oppgraderte nasjonale fellesløsningene i sitt arbeid. Situasjonen er i dag veldig fragmentert, og dette har medført til dels konkurrerende initiativer.

For å lykkes, må det etableres felles rammeverk og prinsipper for utvikling av de nasjonale digitale fellesløsningene, herunder hvordan disse skal samvirke med forvaltningsløsninger i de ulike prosessene. Videre trengs en samordnet styringsinstans med mandat til å beslutte en slik felles arkitektur og grunnleggende prinsipper for digital samhandling. Arkitekturen og prinsippene må i første rekke bestemmes og eies av offentlig sektor. Suksess forutsetter bred medvirkning i utforming av mandat og i prosessen som fremforhandler hvordan kommuner og KS, fylkeskommuner/statsforvalter og staten skal samhandle digitalt.

Som en del av det videre arbeidet med nasjonal arkitektur og rammeverk for digital samhandling, kan Kartverket, sammen med KS og andre relevante offentlige og private parter, få på plass en portefølje av tjenester. Dette vil senke terskelen for riktig bruk og gode

¹ <https://osloeconomics.no/publication/tiltak-for-a-styrke-kommunenes-evne-til-a-bruke-geodata-for-a-handtere-et-klima-i-ending/>

beslutninger, fordi digitale verktøy i større grad vil kunne støtte brukeren gjennom prosessene. Dersom en og en kommune eller mindre kommunesamarbeid får tilført midler til utvikling av egne digitale løsninger, uten et slikt rammeverk og føringer i bunnen, vil dette undergrave arbeidet med å få til fellesløsninger som styrker kommunal lovoppgjørelse på landsbasis.

Kartverket vil ha behov for økte midler både for å lede dette arbeidet, tilrettelegge og koordinere de regionale samarbeidene, til å lede standardiseringsarbeidet og til å ruste opp de nasjonale digitale fellesløsningene for geografisk informasjon (geodata). Det er også nødvendig at kommuner, fylker/statsforvalter, KS og andre relevante parter får tilført ressurser slik at de har mulighet til å prioritere deltakelse i dette arbeidet.

Ved at det blir enklere å bruke fellesløsningene vil det også bli mulig for andre aktører enn de som i dag leverer data til fellesløsningene å oppdatere og innrapportere data. Skal de nasjonale, digitale fellesløsningene tilrettelegges for kommunens lovoppgjørelse på sikt, er det nødvendig med kontinuerlig utvikling slik at de understøtter prioriterte brukerbehov etter hvert som disse oppstår. Dette vil også være viktig bidrag til at vedtak som gjelder rettigheter og plikter i fast eiendom skjer ut fra riktig grunnlag som er nødvendig for at også resultatet kan bli riktig.

Tilrettelegge for at kommunene kan ivareta sine oppgaver innenfor geodataområdet (inkl. planområdet) gjennom regionale samarbeid

Kartverket kan også engasjere seg sterkere i regionale samarbeid, tilsvarende det som er gjort i Innlandet. Kartverket har lang erfaring og er gjennom sine regionkontorer en sterk regional lagspiller. Med et tydelig mandat og nødvendig finansiering, kan Kartverket sammen med statsforvalterne arbeide for å etablere, koordinere og lede tilsvarende regionale samarbeid i hele landet.

I flere fylker finnes det regionale kartløsninger med tilrettelagt visning av kart og tematiske geodata, eksempelvis Temakart Rogaland, og GISLINK (Trøndelag og Møre og Romsdal). Statsforvalter og fylkeskommune er gjerne drivkraft for disse løsningene, Kartverket og kommunene er i varierende grad involvert.

I Innlandet samarbeider Statsforvalteren, Fylkeskommunen, Vegvesenet og Kartverket om portalen InnlandsGIS, som gir partene tilgang til felles kartinnsyn og fagrelaterte kartverktøy. For å forenkle og samordne tilgang til tematiske geodata fra ulike nasjonale dataeiere til kommunal bruk er Temadata Innlandet etablert som et samarbeid mellom fylkesetatene med InnlandsGIS og alle kommunene gjennom de interkommunale samarbeidene. Temadata Innlandet er regulert gjennom en egen samarbeidsavtale.

Hovedmålet med samarbeidet er å gi saksbehandlere i kommunene og de regionale etatene tilgang til et oppdatert og likt datagrunnlag, slik at saksbehandling kan løses mere rasjonelt og med høyere kvalitet og presisjon.

Både fylkesetatene og kommunene bidrar inn i samarbeidet med midler og betydelig egeninnsats. Tilrettelegging av et felles kunnskapsgrunnlag er en primær oppgave for Temadata Innlandet, men enklere tilgang til data muliggjør økt innsats til sammenstilling av data for videre analyser og bruk. Et viktig arbeid er i tillegg etablering og deling av regionale tematiske kart. Eksempler er dreneringslinjer, støysoner, interessepunkter (POI), byggegrenser langs veg og myrinformasjonskart.

Anbefaling 5: Utvalgets flertall mener at en særskilt oppfølgingsordning for kommuner med store og vedvarende utfordringer bør utredes nærmere – Ingen kommentar

Anbefaling 6: Utvalget mener at tilstrekkelige og forutsigbare rammer og et omfordelende inntektssystem er avgjørende for opprettholdelse av generalistkommunesystemet også framover. (Utvalgets flertall anbefaler at de økonomiske insentivene bør evalueres, med sikte på å avdekke svakheter og forbedringspunkter i ordningene.)

Kartverket mener at økonomiske virkemidler, brukt på riktig måte, kan bidra til økt lovoppfyllelse på plan- og geodataområdet. Se kommentar på anbefaling 4.

Det brukes i dag mye prosjektmidler og virkemiddelfinansiering på utvikling av piloter som i liten grad oppskaleres. Kartverket mener det er mer samfunnsøkonomisk lønnsomt å overføre midler fra fragmenterte kommunale digitaliseringsprosjekt til å vedlikeholde og utvikle standardiserte digitale fellesløsninger som gir enhetlig tilgang for alle innenfor de forskjellige forvaltningsnivåene. På den måten blir det enklere å legge til rette for lovoppfyllelse, deling og gjenbruk av data. Kost/nyttevurderinger underbygger at det er mer samfunnsøkonomisk lønnsomt om det kunnskapsgrunnlaget som kommune og stat betaler for, blir en del av fellesskapets eie gjennom deling i nasjonale digitale fellesløsninger, og dermed kan gjenbrukes.

Anbefaling 7: Utvalget mener at veiledningsrollen til fylkeskommunen bør tydeliggjøres og det bør gis mer praktisk bistand til kommunene i deres planlegging, der kommunene mangler kapasitet og kompetanse. – ingen kommentar?

Anbefaling 8: Utvalget mener at hovedansvaret for tilretteleggende samfunnsutvikling og arealplanlegging skal ligge hos kommunene. Fylkeskommunenes regionale planer bør i større grad bygge på kommunale planer. – ingen kommentar

Anbefaling 9: Utvalget mener det må arbeides videre med opplæring og veiledning for å styrke kommunelovens intensjoner og rammevilkårene for god styring og ledelse.

Utvalget peker også på kommunenes manglende kompetanse og at ingen kommuner har full lovoppfyllelse. Kartverket vurderer det derfor til å være urealistisk for de fleste kommuner å skaffe seg den kompetansen som trengs for å håndtere dette i dag, selv med større innsats knyttet til opplæring og veiledning. Kartverket advarer derfor mot å bruke mye ressurser på kompetansetiltak i dagens situasjon, fordi gevinsten av en slik investering sannsynligvis vil være lav.

Det er kommunen som er planmyndighet og som skal utarbeide/kvalitetssikre kommuneplanene. Dersom kommunen på grunn av manglende kompetanse internt, benytter konsulenthjelp til å utarbeide kommuneplaner, vil kommunen sannsynligvis mangle kompetanse til å vurdere arbeidet konsulenten har gjort. Dette er i så tilfelle manglende lovoppfyllelse. Med bakgrunn i dette mener Kartverket det er bekymringsfullt at 90% av kommunene bruker konsulenter i sitt planarbeid, slik utvalget oppgir.

Kartverket mener at manglende digitalisering er en vesentlig barriere mot at kommunene tar i bruk relevant kunnskapsgrunnlag i sitt planarbeid. I Kartverkets dialog med kommunene er det gitt uttrykk for at brukerne må forholde seg til mange sektorvise fagportaler, som alle virker forskjellig. Det er kun et fåtall kommuner som har mulighet til å sette seg inn i alle veiledninger og skaffe seg oversikt over datagrunnlaget og hvordan dette kan brukes. Videre kan det være svært kompetanse- og tidkrevende å sammenstille relevante data fra mange portaler for et gitt geografisk område. Økt digitalisering ved å tilpasse dagens nasjonale fellesløsninger for geodata vil kunne kompensere for manglende kompetanse. Kommunene vil da ikke lenger måtte forholde seg til mange forskjellige portaler og veiledning knyttet til den enkelte prosess vil være innlemmet i fellesløsningene. De nasjonale fellesløsningene for geodata kan, gitt tilstrekkelig ressurstilgang, tilrettelegge for dette. Se kommentar på anbefaling 4.

Kartverket har også god erfaring med at regionalt samarbeid kan øke lovoppfyllelse ved at det kompenseres for manglende kompetanse i enkeltkommuner. Se utfyllende beskrivelse høyere opp i svar til anbefaling 4 og i kommentaren til anbefaling 2.

Før det brukes mye ressurser på å kompetansetiltak mener Kartverket det må tas grep for å 1) ved hjelp av digitalisering senke terskelen for hvilken kompetanse kommunene trenger og 2) bygge større fagmiljøer gjennom regionale eller interkommunale samarbeid slik at ikke alle må lære alt. Først når samordning er i gang på disse områdene, kan et program for prioriterte kompetansebehov utvikles. Et slikt kompetanseprogram må utvikles og gjennomføres i samarbeid med aktuelle instanser og etater med bakgrunn i nye arbeidsmetoder og ny arbeidsstruktur kommet frem gjennom 1) og 2) nevnt over.

Anbefaling 10: Utvalget mener at innsatsen for innovasjon, omstilling, digitalisering og samarbeid med frivillig sektor, næringsliv og andre lokale krefter bør styrkes.

Kartverket støtter denne anbefalingen med et forbehold: dette må gjøres innenfor felles prinsipper og rammeverk for offentlig-privat digital samhandling. Disse prinsippene bør utvikles av det offentlige med utgangspunkt i de nasjonale fellesløsningene. Skal man få til et digitaliseringsløft som bedrer kommunal lovoppfyllelse må det unngås at det etableres mange ulike løsninger slik at det blir vanskelig å samarbeide på tvers av kommunegrensene og mellom ulike aktører. Det foreligger få felles føringer for kommunene, som igjen fører til at alle kan velge sine egne rammeverk og tekniske grensesnitt. Dette har gjort og vil gjøre det vanskelig å samarbeide på tvers av kommunegrensene. Privat næringsliv bør i første rekke utvikle sine tjenester på toppen av de nasjonale fellesløsningene for geodata og ikke utvikle en rekke erstatninger for disse på oppdrag fra enkeltkommuner eller interkommunale samarbeid.

Anbefaling 11: Utvalget mener det er viktig med en god bolig-, utdannings-, nærings- og distriktpolitikk som legger til rette for bosetting, kompetansebygging og verdiskaping i hele landet. – ingen kommentar

Anbefaling 12: Utvalget mener det er spesielt viktig at staten har et særskilt fokus på de mest perifere og sårbare kommunene i nord

Kartverket er daglig i kontakt med kommuner i nord og kan bekrefte at disse kommunene er svært sårbare når det gjelder myndighetsutøvelse og lovoppfyllelse på plan og geodataområdet.

Flere kommuner i Troms og Finnmark opplever det utfordrende å rekruttere rett kompetanse til oppgaver knyttet til arealplanlegging etter Plan- og bygningsloven (PBL) og til oppmåling og matrikkelføring etter Matrikkelloven. Det oppleves også utfordrende å beholde denne kompetansen over tid. Mindre kommuner kan tidvis være helt uten denne kompetansen. Både små og store kommuner bruker ofte mye tid på intern opplæring av nye medarbeidere.

Det er en reell fare for at planprosessene og samfunnet stopper opp uten denne kapasiteten og kompetansen i kommunene. Næringsliv og privatpersoner opplever utsettelse i arealplanprosesser og kvaliteten det offisielle eiendomsregisteret - matrikkel – blir for lav til å understøtte sentrale forvaltningsprosesser. Statistikk viser for eksempel at flere kommuner ikke har kapasitet til å rullere kommuneplanens arealdel og de makter ikke å levere lovpålagte årsversjoner av plandatabaser. Statistikk viser at hver tredje kommune i fylket ikke makter å levere databasene med arealplaner etter kravene i plan- og bygningsloven.

Samarbeid på tvers av kommunegrensene kan være en del av løsningen for å sikre at kommunene lovpålagte oppgaver utføres iht. til regelverk og samfunnets forventninger. Det er

igangsatt samarbeid noen steder i fylket og disse må følges opp. Videre må det sikres utdanningsløp med utdanningstilbud i landsdelen som gjør at flere ressurser med denne kompetansen danner robuste fagmiljøer i kommuner og i kommunesamarbeid.

Med vennlig hilsen

Kristin Bjerkestrand Eid
juridisk direktør

Karianne Robøle-Sørensen
seniorrådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.